

Messadi

per la radunanza communal Surses digls 29 da schaner 2024

Stimadas votantas e stimos votants

La suprastanza communal Az sottametta rapport e proposta davart las suandontas tractandas:

Tractanda 2

Decisiun davart la constituziun e l'approvaziun digl contract da dretg da biagier tranter igl cumegn da Surses e la Nandro-Solar SA, tg'ò anc neir fundada, pert. la realisa-ziun digl implant fotovoltaic otalpin aint igl territori Bleis/Padasch e Cartas, Val Nandro

Proposta dalla Suprastanza communal	<p>La suprastanza communal propoia alla radunanza communal,</p> <p>a) da conceder igl dretg da lascher realisar en implant fotovoltaic grond aint igl territori Bleis/Padasch e Cartas, Val Nandro (decisiun da prancepi)</p> <p>b) d'approvar igl contract da servitut preschaint conc. la constituziun d'en dretg da biagier tranter igl cumegn da Surses e la Nandro-Solar SA, tg'ò anc da neir fundada, per la parcella nr. 7322 cun ena surfatscha da radond 525'000 m² aint igl territori Bleis/Padasch e per la parcella nr. 7321 cun ena surfatscha da radond 140'000 m² aint igl territori Cartas</p> <p><i>Infurmaziun: la votaziun vign fatga sot scrutini.</i></p>
--	--

Recumandaziun dalla suprastanza communal	2 x EA
---	---------------

La suprastanza è stada ed è adegna premurada d'examinar da moda integrala tot las schanzas e tot igls riscs e da tot las gruppas d'interess an Surses. **Tot an tot dattigl per la suprastanza duple avantatgs tgi disavantatgs an connex cun la realisaziun digl implant fotovoltaic otalpin Nandro-Solar.** U detg oter: las schanzas commercialas futuras prevalan igls riscs turistics, communicativs e dalla cuntrada.

Tar en EA a caschung dalla radunanza communal digls 29 da schaner 2024 vei la suprastanza miglras schanzas per **la strategia pigl avigneir turistic an Val Surses.** Igl intent d'investiziuns gronds ed ancunaschaints è: annavada tecnica a Radons, ramplazzamaints digls runals a Radons, igl access a Radons (anviern e stad), futur Beiva (project per sviluppar igl spazi da veiver e dalla purscheida turistica a Beiva) ed igl svilup general dall'infrastructura turistica an Surses (masterplan bike etc.).

Igl cumegn da Surses mossa cun igl project er d'esser pront da prestar en'impurtanta contribuziun solidarica an favour dalla siertad digl provedimaint an Svizra.

Situaziun da partenza

Cun la strategia d'energeia 2050 vot la Svizra garanteir en provedimaint d'energeia regenerabel e neutral digl punct da vista dallas emissions da CO₂, tgi sa basa betg ple sen combustibels fossils: la schinumada **decarbonisaziun.** La dumonda d'energeia electrica vign a crescher malgro tgi l'effizienz vign a s'augmentar fitg, surtot d'anviern, cuncheigl tgi vign mido da scoldamaints da gas ed ieli sen systems da scaldar ecologics. La capaciad d'impurtar forza electrica è limitada fisicalmaintg. Percheigl ègl indispensabel d'amplifitgier indrezs da produciun regenerabels cun sa concentrar sen la produciun d'electricad durant igl anvien.

Cun «La lescha federala davart maseiras stringentas per metter a disposiziun a curta vista en provedimaint d'electricitad d'anviern garantia (midada dalla lescha d'energeia) è neidas stgaffeidas igl otgover 2022 – cun igl schinumno **Solarexpress** - las premissas per l'extensiun speditiva d'implants fotovoltaics da surfatscha libra cun ota producziun d'anviern. Igl nov artetgel 71a dalla lescha d'energeia (LEn/EnG) prevei tgi las cundiziuns da survagneir ena lubientscha vignan facilitadas per implants fotovoltaics gronds, scu er per la promoziun digls cass singuls. Indrezs solars cun ena producziun d'aglmanc 10 GWh vignan sustignias dalla Confederaziun cun anfignen 60% digls costs d'investiziun. Igl camp d'applicaziun dalla determinaziun è limito temporarmaintg. Anfignen alla fegn digl 2025 stò neir furnia 10% dall'energeia ainten la reit, schinavant tg'è betg nia contanschia an Svizra gio avant ena producziun totala annuala da 2 TWh cun igls implants fotovoltaics gronds construias.

Instanza da lubientscha e procedura da lubientscha

La lubientscha per implants fotovoltaics gronds vign concedeida digl cantun (art. 71a alinea 3 LEn/EnG). Igl detagls èn reglos aint igl «Mossaveia davart la procedura da lubientscha per implants fotovoltaics gronds tenor art. 71a LEn/EnG», tgi è nia relaschea digl Uffezi per igl svilup digl territori digl cantun Grischun.

La procedura da lubientscha vign applitgeida tenor la procedura per edifezis e stabilimaints ordvart las zonas da biagier (EOZ/BAB), percheigl tgi chels sa cattan surtot ainten regiuns alpinas e chella procedura prevei la decisiun e permissiun d'ena autoritad cantunala.

Conform agl art. 44 alinea 1 dall'ordinaziun davart la planisaziun digl territori per igl cantun Grischun (OPTGR/KRVO) examinescha igl uffezi da construcziun communal schi las dumondas da biagier inoltradas seian cumpletas. Siva dall'examinaziun provisorica dattigl en'exposiziun publica. Durant l'exposiziun publica pò neir fatg protesta tar igl cumegn. Igl cumegn transmetta la dumonda da biagier agl Uffezi per igl svilup digl territori (UST/ARE). Igl UST transmetta igl dossier agls uffezis pertutgias, per survagneir lour posiziun, scu er per l'examinaziun e concessiun dad ulteriouras lubientschas necessarias. Sen fundamaint dallas posiziuns, dallas lubientschas e digls rapports da valetaziun digl Uffezi per la nateira ed igl ambiaint digl Grischun (UNA/ANU), prepara igl UST/ARE igl sboz per igl conclus dalla regenza, igl pi spert pussebel. Chella conceda la lubientscha per igl implant cun en conclus cumplexsiv. Igl cantun communitgescha chel conclus cumplexsiv directamaintg a tot igls pertutgias.

Per las permissiuns digls indrezs electricis necessaris e digls conducts correspondentis è responsabla la Confederaziun. Chels on basigns d'en'approveziun d'en plan antras igl inspectorat federal d'installaziuns a current ferm (IFICF/ESTI). Las determinaziuns per la producziun supplementara d'electricitad antras implants fotovoltaics gronds tenor art. 71a LEn/EnG restan applitgiblas per petiziuns ed eventualas proceduras da recurs anfignen igls 31 da december 2025.

Consentimaint digl cumegn scu cumegn da stazionamaint e proprietari da taragn

La construcziun d'en implant fotovoltaic grond ò basigns, ultra dalla concessiun cantunala, per l'egna d'en consentimaint (politic) digl cumegn da stazionamaint e per l'otra d'en consentimaint digl proprietari da taragn.

La Corporaziun d'alp Val Nandro è proprietaria dalla parcella nr. 6782 (surfatscha totala d'alps e pastgiras ainten la Val Nandro). Per far pi simpla la procedura da permissiun e las tractativas cun ewz, è la Corporaziun d'alp Val Nandro sa declarada pronta sen dumonda digl cumegn politic da Surses da parcellar or la surfatscha da taragn da ca. 70 ha a Bleis/Padasch e Cartas, tgi vign duvrada per realisar igl implant fotovoltaic grond Nandro-Solar, e da la vender per en prietsch simbolic dad 1 franc agl cumegn da Surses (decisiun dalla radunanza da delegos dalla Corporaziun d'alp Val Nandro digls 8 da schaner 2024). Pinavant èn nias concedias igls basignevels dretgs da passadi per conducts, pendiculara da transport, dretgs d'access etc., an connex cun igl project. Scu cuntermaseira indemnisescha igl cumegn la Corporaziun d'alp Val Nandro per la sperdita da raccolta ed igls dretgs da passadi cun en import annual da CHF 30'000.00. Uscheia dovrigl angal igl consentimaint digl cumegn politic scu cumegn da stazionamaint e proprietari da taragn.

Implants fotovoltaics otalpins

Aint igl intschesch alpin splendurescha igl suglegl pi savens e l'irradiaziun digl suglegl è pi intensiva tgi giu la Bassa. Antras la reflexiun dalla gleisch digl suglegl, p.ex. sen lais da farmada u ainten la neiv, pò neir profito digl schinumno effect d'Albedo. Igl panels solars lavouran er pi effiziantamaintg tar temperaturas bassas. Sen otezzas otalpinas pò neir produtgia an media anfignen 70% duple energieia tgi ainten la Svizra Bassa.

Cun ots retgavs annuals specifics ed ena part d'electricitad produtgeida d'anviern da radond 45% dispona igl implant Nandro-Solar da valours caracteristicas idealas per contribuir alla siertad digl provedimaint d'electricitad durant igl anviern.

Igl è garantia legalmointg tg'igls indrezs ston neir spazzos siva tg'èn mess ord funcziun. Chegl cundiziunescha ena moda da construeir cun chito digl taragn, sainza betun ed ò la consequenza tg'igl taratsch vign betg fatg impermeabel u spusto permanentamaintg.

Project Nandro-Solar dad ewz

La premaveira 2023 ò ewz elaboro en studi davart la realisabladad tgi atesta tgi seia tecnicamaintg pussebel da realisar en indrez fotovoltaic aint igl territori Bleis/Padasch e Cartas. Tenor convignientscha e cun igl consentimaint dalla Corporaziun d'alp Val Nandro e dalla suprastanza communalà ò ewz scumanzo cun las lavours preliminaras la stad 2023. Dantant èn terminadas las lavours preparatoricas, uscheia tg'ins pudess far la dumonda da biagier. La cundiziun è tgi la radunanza communalà digls 29 da schaner 2024 detta gleisch verda per igl project.

Igl li Bleisch/Padasch e Cartas, cunfinant agl territori da skis, sa distingua ultra dall'ota irradiaziun digl suglegl er tras chegl tg'ins pò derivar l'energieia cun ageid d'indrezs d'infrastructura gio existents dall'ovra hidraulica pitschna Nandro. Pinavant è avantmang ena veia d'access da Tinizong anfignen Radons, tgi simplifitgescha igls viadis da logistica e schinegia las singulas vischnancas. Aint igl decurs digl 2024 vign extendia igl tschancung da Tinizong anfignen tar la rezgia viglia da Savognin (decisiun independenta digl implant fotovoltaic). Igl traffic da logistica sur Riom-Parsonz-Talvargas-Tigignas-Val Nandro scroda damai.

Igl implant fotovoltaic alpin aint igl territori Bleis/Padasch e Cartas pertotga nigra zona da protecziun, ni naziunala ni locala, ed igl implant è betg visibel davent da Savognin. Igl perimeter digl implant è nia optimo an consultaziun cun las diversas gruppas d'interess scu igl turissem, las organisaziuns digl ambient u dalla Corporaziun d'alp Val Nandro. Igl è nia garantia tgi resta plaz avonda per projects dallas pendicularas da Savognin e tg'igl implant resta strousch visibel davent da Radons.

Datas clav da Nandro-Solar

- surfatscha: 665'000 m²
- domber moduls solars: 93'000 tocs
- domber meisas solaras: 11'625 tocs
- retgav annual: 66 GWh
- prestaziun nominala: 38 MWp
- part d'electricitad produtgeida d'anviern: 45.1%
- anghel da plazzamaint digls moduls solars: 65°
- costs d'investiziun: import bass an milliuns da treis cefras
- taimp da construcziun: 2025-2028
- messa an funcziun aglmanc 10%: anfignen la fegn digl 2025
- messa an funcziun dalla tgergia cumpletta: 2028

Implant da produenziun

Tar chel implant vignan installos panels solars bifazials dalla pi nova generaziun, igls quals son produtgier forza electrica da tottas dus varts. Graztga alla reflexziun dalla neiv (effect d'Albedo) è igl retgav ot, spezialmaintg igl anviern.

La subconstrucziun è d'atschal natural ed igl our sot digls moduls è ca. 3 meters sur igl taratsch. Per garanteir la stabilitad necessaria vign furada e francada ena micropitga aint igl sottaragn. Cunchegl tgi chella lavour vign fatga cunzont a mang e sainza grondas maschinas vign schinigia igl taratsch e la pastgira. An tot duessan neir installadas 11'625 meisas cun 93'000 moduls solars.

Igl implant da test è nia fatg igl november 2023. Las distanzas dallas meisas e l'otezza digls moduls solars correspondan agl implant planiso.

Colliaziun alla reit / derivaziun dall'energeia

Per saveir transportar l'energeia davent digl implant da produczion vign manada ena lengia da tensiun media anfignen tar la centrala secundara Tinizong. Per la part soura digl implant da produczion anfignen tar igl antgaschamaint d'ava dall'ovra hidraulica pitschna Nandro vign mess sot tera en nov bloc da lengias e tratg aint en cabel da tensiun media. Pigl rest dalla veia davent digl antgaschamaint d'ava anfignen tar la centrala secundara Tinizong ins pò nizigier per igl cabel da tensiun media igl bloc da lengias existent. Per pudeir furneir l'energeia ainten la reit da tensiun ota, dovrigl ainten la centrala secundara Tinizong installaziuns electricas supplementaras, scu p.ex. en transformatur ed indrezs da distribuziun.

Logistica da plazzal

Igl access durant la fasa da construcziun succeda sur la veia da gôt Tinizong - Curtegn, tgi vign renovada conform a chel scopo. Uscheia vign garantia tgi Riom, Parsonz, Talvangas, Tigignas etc. per lung digl access public existent per rivar a Radons, vigna betg grevagea da traffic da construcziun.

A Curtegn vign transcarrea sen ena pendiculara da material, tgi vign biageida angal per la fasa da construcziun. La pendiculara da material transporta igl material a Bleis/Padasch resp. Cartas, noua tgi las meas solaras vignan montadas sen plazzals speziels e vignan transportadas da lò agls lis definitivs.

Las perforadas per igls puntanals dallas ancras vignan fatgas probablamaintg a mang sainza vehichel, per betg grevager igl taratsch.

Utilisaziun dubla cun economia alpestra

Ins ò an meira en'utilisaziun dubla d'implant solar e pasculaziun. An consequenza da malsiertads pertutgont igl priewel da blessuras dalla biestga ve dallas pitgas sverschas davos, vign igl mument anc optimada la construcziun. Agl Plantahof vign installo ena construcziun da test, per observar igl cumportamaint digls animals. La surfatscha pertutgeida cumpeggia pi pac tgi 1.8% digl territori alpester dalla Corporaziun d'alp Val Nandro.

Aspects digl ambiaint

Sen la surfatscha da produczion examinada dattigl nigns inventaris d'impurtanza naziunala tenor la lescha davart la protecziun dalla nateira e dalla patria (LNP). Chegl monta tgi ord vista legala ègl pussebel da biagier en tal implant sen l'antiera surfatscha. ewz, ansemen cun experts per fatgs digl ambiaint, ò pero erua spazis da veiver potenzialmaintg prezios ed igls ò sclos dalla surfatscha da produczion. Ultra da chegl ins ò fatg vistas ocularas cun organisaziuns digl ambiaint, per discutir davart las evaluaziuns fatgas e davart las schanzas ed igls riscs pussebel pigl ambiaint ed ins ò riguardo inputs impurtants per la planisaziun.

Perveia dalla moda da biagier cun chito digl taragn cun ancras perforadas e pendiculara da material vign duvrada efectivamaintg angal ena pitschna surfatscha, malgro la gronda dimensiun digl implant. I dat nigns riscs fundamentals scu tar en'ovra hidraulica (rottadeira digl rampar) u tar en'ovra atomara. En effect da tschorvantar so neir exclus, cunche gl tg'igl implant è betg visibel dalla val ed igls moduls èn drizzos vers sidost. Cunche gl tg'igl implant na sa muainta betg ed è transitabel da tottas varts, son sa disar vedlonder tant la selvaschigna scu er igls animals da nez.

Construcziun digl implant da test: moda da biagier cun chito digl taragn cun ancras perforadas, tgi vignan strubadas aint cun lafettas a mang.

Ena tscherta existenza resp. en tschert risc da prievevels da nateira scu lavegnas, crudada da crappa u vent è avantmang da prancepi ainten ena regiun da muntogna. Chegl vign stimo digls inschigniers scu supportabel agl li planiso. Pinavant èn preveidas maseiras da protecziun correspondentas.

Dretg da biagier e servituts

Cunche gl tg'igl cumegn è proprietari digl taragn tgi vign utilisu digl implant fotovoltaic, ò el elaboro en contract da dretg da biagier cun la societad gestiunaria Nandro-Solar AG, tgi ò anc da neir fundada. Igl contract cumpeglia en tschains da dretg da biagier correspondent. Igl dretg da biagier vign concedia per la parcella nr. 7322 cun ena surfatscha da radond 525'000 m2 aint igl territori da Bleis/Padasch e per la parcella nr. 7321 cun ena surfatscha da radond 140'000 m2 aint igl territori da Cartas. Agl rom dallas determinaziuns digl dretg public, è igl retschaveider digl dretg da biagier autoriso da surbiagier igl taragn surpiglia cun en implant fotovoltaic grond alpin da surfatscha libra incl. igls conducts basignevels ed/u adequats ed indrezs supplementars, scu er da gestiunar chels indrezs, d'igls mantigneir e renovar.

Igl è previa en coz digl dretg da biagier anfignen igl december 2059. Igl dretg da biagier pò neir prolongo eneda per 30 onns anfignen igl december 2089 cun las cundiziuns stipuladas aint igl contract. An cass tg'igl menaschi vign mess ord funcziun definitivamaintg stò igl implant neir spazzo tenor las prescripziuns legalas (art. 71a alinea 3 LEn/EnG) antras igl retschaveider digl dretg da biagier e la situaziun da partenza stò neir reconstruیدا.

Indemnisaziun digl cumegn scu proprietari da taragn

1) Tschains per igl dretg da biagier basal (rap solar)

Igl cumegn da Surses ò igl dretg **d'ena indemnisaziun annuala dad 1.0 rp. per kWh produtgeida**. Chell'indemnisaziun è dependenta dalla quantidad d'energeia produtgeida effectivamaintg ad onn.

Tar ena produczion planisada dad annualmaintg 66 GWh sa resultan p.ex. antradas da CHF 660'000.

2) Tschains per igl dretg da biagier minimal (import fundamental)

Igl cumegn da Surses ò igl dretg d'ena indemnisaziun minimala dad **annualmaintg CHF 12'000 pro prestaziun installada (MWp)** resp. agl minimum CHF 400'000

L'indemnisaziun vign fixada tenor la prestaziun effectiva installada alla fegn dalla construcziun. Chell'indemnisaziun annuala è damai independenta dalla quantidad da producziun. Chell'indemnisaziun minimala s'effectuescha sch'igl retgav digl rap solar resta sot igl import dall'indemnisaziun minimala.

Tar ena prestaziun nominala planisada da 38 MWp sa resultan p. ex. antradas garanteidas dad annualmaintg CHF 456000.

Igl tschains per igl dretg da biagier (rap solar scu er import fundamental) vign indexo cun ageid digl index nazional digls prietschs da consum.

3) Participaziun agl success economic

1. Igl gudogn annual scu basa per la participaziun agl gudogn vign calculo scu suonda:

+	antradas (calculatoricas)	producziun d'electricitad (MWh) * (prietsch da fiera spot (CHF/MWh) + documaints d'origin (CHF/MWh))
-	costs da menaschi	tenor chint annual
-	amortisaziun	tenor chint annual (incl. impairment)
-	costs da capital	(valour contabilisada digl implant + transports dallas sperditas existents) * rendita adequata agl risc (<i>rendita digl amprest digl stadi svizzer da 10 onns + 5.5% supplemaint da risc</i>)
-	taglias	tenor chint annual
=	gudogn residual annual (calculatoric)	scu basa per la participaziun agl gudogn

2. Gudogns negativs (residuals) vignan transportos sen igls onns sequents per en taimp illimito antras transports dallas sperditas.
3. Transports dallas sperditas existents pon neir tratgs giu sainza limita digl gudogn (residual) annual.
4. Igl cumegn da Surses survign **50% digls gudogns residuals scu participaziun agl gudogn, siva tg'els èn nias currigias antras eventuals transports da sperditas.**

Survista dallas antradas tenor las indicaziuns digl tgapetel «Datas clav da Nandro-Solar»(situaziun: schaner 2024)

	Maximum	Minimum
Tschains dretg da biagier	CHF 660'000 66'000'000 x 1.0 Rp./kWh	CHF 456'000 38 x CHF 12'000/MWp
Declaraziun	corresponda alla producziun maximala tenor planisaziun	corresponda alla prestaziun maximala installada preveida

Schi la fasa finala dalla construcziun digl implant sa resulta pi pitschna tgi planisada, monta **l'indemnisaziun minimala an mintga cass a CHF 400'000 ad onn.**

Utilisaziun dallas antradas

Cundiziuno tgi

- la radunanza communal digls 29 da schaner 2024 approvescha la construcziun digl implant fotovoltaic otalpin Val Nandro
- ena lubientscha da biagier valevla è avantmang
- igl implant vign propi realiso

pò neir decida davart igl adiever dallas antradas. La suprastanza communalà ò gio fatg ponderaziuns da prancepi. **Las antradas rinforzan la cassa communalà e vignan impondeidas a moda "solidarica" an favour dall'antiera populaziun.** La suprastanza communalà vei actualmaintg las pussebladads d'utilisaziun suandontas:

- expensas per la strategia pigl avigneir turistic Val Surses (p.ex. Radons, Bivio)
- reducziun digl pe da taglia communalà per persungas naturalas

La concretisaziun dalla pussebladad d'utilisar las antradas succeda pi tard cun integrar la populaziun.

Avantatgs ord vista digl cumegn

- Indemnisaziun finanziaria tenor igl tgapetel «indemnisaziun digl cumegn scu proprietari digl taragn»

Igl cumegn da Surses n'è betg ranviià directamaintg sen las antradas supplementaras. Ellas furman pero ena funtanga d'antradas bagnneida, tgi duess neir dabung all'antiera populaziun digl Surses.

- Producziun d'energeia persistenta per Surses e la Svizra / corresponda agl maletg directiv digl cumegn da Surses / decarbonisaziun

Energeia suffizainta è ena pitga per igl funcziunar dalla nosa societad. Cun chel project so igl cumegn da Surses mussar ansemen cun igl ewz tgi la producziun d'energeia persistenta an Svizra so neir amplifitgeida per en provedimaint d'energeia franc.

- Garanzeia digl provedimaint d'electricità a Radons per projects futurs

Per la derivaziun dall'energeia digl implant fotovoltaic metta igl ewz en conduct da 30 kV dalla centrala secundara Tinizong anfignen a Radons aint igl indrez d'infrastructura dall'ovra hidraulica pitschna Nandro, tgi exista gio per gronda part. Uscheia son neir provedias projects futurs a Radons, scu per exaimpel en indrez da neivadoirs.

- Augmoint dalla creaziun da valour per la regiun

Per las lavours durant la fasa da construcziun e da menaschi vignan risguardadas, tenor pussebladad, interpresas regionalas. La creaziun da valour ainten la regiun vign augmentada cotras.

- Domicil fiscal dalla societad d'acziun

ewz vign a fundar ena societad d'acziun per la construcziun ed igl menaschi digl implant fotovoltaic, tgi vign ad aveir igl sies domicil aint igl cumegn da Surses. Cotras pervignan annualmaintg antradas da taglias agl cumegn da Surses.

- Taglia sen bagns immobigliars

Siva dalla finiziun dalla construcziun sa resultan pigl cumegn annualmaintg antradas dalla taglia sen bagns immobigliar. Quant tg'igl implant vign a neir stimo uffizialmaintg n'è pigl mument betg anc cler. Cun igl pe da taglia per bagns immobigliars da 2 promils resultan pro 10 miu. dalla stema uffiziala per exaimpel antradas annualas da CH 20'000.

- Migliuraziun dalla veia d'access da Savognin a Radons sur Tinizong:

Igl cumegn da Surses renovescha igl 2024 la veia da Tinizong anfignen tar la rezgia viglia a Savognin (decisiun dalla radunanza communalà digls 27 da mars 2023). ewz dovra la veia da Tinizong a Radons per igl transport da roba. ewz vign a construeir per exaimpel posts da cruschada ed a sierar enqualtgi meir da sustign.

- ewz scu gestiunari durant blers onns, ferm, ancunaschaint ed ancro ainten la regiun

ewz è ena partiziun da sarvetsch digl martgea da Turitg ed ancro fermamaintg ainten la regiun. La collaboraziun da blers onns garantisce tg'igls basigns digls participos vignan integros igl migler pussebel aint igl project

Disavantatgs ord vista digl cumegn

- Adiever d'ena gronda surfatscha da taragn

Aint igl territori Bleis/Padasch e Cartas vign surbiageida ena surfatscha da radond 665'000 m² (limito tenor igl dretg da biagier)

- Intervenziun ainten ena cuntrada utilisada actualmaintg surtot dall'agricultura

Per la Corporaziun d'alp Val Nandro sa dattan tscherts disavantatgs per la pasculaziun, scu en'utilisaziun dobla u en corridor da passagi per la biestga.

- Midada digl maletg dalla cuntrada

Igl implant è visibel directamaintg angal a moda limitada. Tuttegna exista igl priewel, tgi vign fatg reclama negativa cun igl maletg dalla cuntrada tgi è mido e tgi l'attractivitat turistica da Radons pitescha.

- Restricziun dall'utilisaziun digl sport d'anviern

Per turists e turistas tgi fon turas da skis e fon freeriding sa sminuescha l'attractivitat dallas spondas vastas ed intactas aint igl territori Bleis/Padasch e Cartas.

- Fasa da construcziun

Perveia dalla canera durant la fasa da construcziun dattigl eventualmaintg restricziuns per igls menaschis da gastronomia existents a Radons.

Schanzas ord vista digl ewz

- Execuziun dall'incumbensa politica

ewz ansemen cun igl cumegn so contribueir alla realisaziun dalla strategia d'energeia 2050, c.v.d. promover igl svilup dalla produenziun d'energeia regenerabla an Svizra per garanteir la siertad digl provedimaint. ewz ansemen cun igl cumegn so contribueir a curveir la largia d'electricitad produtgeida d'anviern e sminuescha cotras igl risc d'ena stgertezza d'electricitad.

- Posizionamaint pi ferm dad ewz scu patrung attractiv e scu gestiunari d'implants d'infrastructura ainten la regiun

ewz magna cun las ovas electricas e las reits da tensiun media gio infrastructura segl li. An connex cun la construcziun ed igl menaschi digl implant nov pò ewz profitar dalla saveida existenta e nizigier sinergeias. ewz pò sa posizunar anc pi fitg scu partenari fido e scu patrung attractiv ainten la regiun e contribueir uscheia agl svilup digl cumegn da Surses.

- Nizigier las cundiziuns optimalas per la construcziun ed igl menaschi d'en implant fotovoltaic otalpin

Cumparaglea cun oters lis, èn blers aspects scu p.ex. l'insolaziun, igl ambiaint, la visibilitad, la grondezza e l'existenza d'infrastructuras segl li, cundiziuns optimalas per construeir en tal implant solar.

Plan da termins

Perveia dallas cundiziuns generalas digl Solarexpress stò igl project neir elaboro fitg spert. A cundiziun tgi la radunanza communal digls 29 da schaner 2024 approvescha igl project, ègl previa d'inoltrar la dumonda da biagier aint igl sagond quartal digl 2024. Parallel alla procedura da lubientscha vignan fatgas las lavours preparativas basignevas (p.ex. publicaziuns), per tgi possa neir scumanzo da biagier igl implant la premaveira 2025, schinavant tgi la lubientscha da biagier è avantmang. Anfignen la fegn digl 2025 ston esser attatgeas alla reit 10% dalla produenziun totala digl implant. Las lavours da construcziun vignan a cuzzar previsiblamaintg anfignen igl 2028, cunchegl tg'è pussebel da biagier angal circa a parteir digl meis da matg anfignen igl otgover, causa dallas cundiziuns generalas geograficas.

Consequenzas an cass tgi la dumonda vign refusada

Igl project vign blocco ed igl implant fotovoltaic aint igl territori Bleis/Padasch e Cartas vign betg realiso.

Pertge decida la radunanza communal e betg igl cumegn d'urna?

Tenor la costituziun communal art. 40 alinea 2 cefra 9 ò la suprastanza communal la cumpetenza da conceder dretgs reals limitos, scu per exaimpel igl dretg da biagier preschaint. An connex cun la procedura da permissiun per implants fotovoltaics gronds vign chell'incumbensa aboleida antras la regulaziun digl dretg federal (art. 9f ordinaziun d'energeia OEn/EnV). L'incumbensa vign concedeida agl organ communal tgi è responsabel per igl decret da leschas communalas. Tenor art. 30 cefra 1 dalla costituziun digl cumegn da Surses schea chella cumpetenza tar la radunanza communal.

Visualisaziuns / Visualisierungen

Vista or dall'aria: uscheia ègl da nign li visibel /
Ansicht aus der Luft: So von keinem Standort aus sichtbar

Vista davent da Curtegnas / *Sicht aus Curtegnas*

Vista d'avent da Radons: angal ena pitschna part digl implant è visibla /
Sicht aus Radons: Nur ein kleiner Teil der Anlage ist sichtbar

Vista d'avent da Savognin: igl implant fotovoltaic è betg visibel (la frezza mossa la direcziun,
noua tg'igl implant sa catta /
*Sicht aus Savognin: Die Photovoltaikanlage ist nicht einsehbar (Pfeil zeigt die Richtung an, wo
sich die Anlage befindet)*

Tractanda 3

Project d'investiziun «sanaziun Veia Gravas a Tinizong»: dumonda per credit d'object da CHF 1'020'000.00

Proposta dalla suprastanza communal	La suprastanza communal propona alla radunanza communal d'approvar igl credit da CHF 1'020'000.00 per renovar la Veia Gravas a Tinizong. La suprastanza communal vign incumbensada a madem taimp cun l'execuziun.
--	---

Recumandaziun dalla suprastanza communal	EA
---	-----------

Situaziun da partenza

La Veia Gravas a Tinizong scumainza tar la cruschada Veia Fusso - Veia Ruegna tar la piazza da ballape e magna an direcziun sidost anfignen tar la centrala dall'ovra hidraulica Ragn d'Err. Igl ampren tschancung dalla veia anfignen alla fegn dalla zona d'industreia è definia scu veia d'avertura tenor igl plan general d'avertura, igl ulteriour tschancung scu veia agricola. Conform a chegl è igl ampren tschancung asfalto ed ò ena larghezza da 4.00 m anfignen 4.20 m, dantant tgi la veia agricola è construeida scu veia naturala cun cuvreida da gera cun ena larghezza da 2.50 m anfignen 3.50 m. La cuvreida existenta è donnageda fitg ainten blers lis ed ò contanschia la sia dirada da veta. Er la drenascha dalla surfatscha dalla veia è manglousa sen l'antiera lunghezza, uscheia tg'è stringentamaintg basigns d'ena renovaziun.

Descripziun digl project

Igl project prevei da renovar cumplettamaintg igl ampren tschancung dalla Veia Gravas cun ena lunghezza da 263 m e d'igl cuvreir cun asfalt da dus rasadas, tg'è concepia pigl grond peis digl traffic da camiuns. Igl ampren tschancung dalla veia vign schlargea sen 4.50 m. Tenor basigns vignan pinavant er renovos ed amplifitgias igls conducts dallas ovras tg'en aint igl corp dalla veia. La part dalla veia agricola vign sanada lò, noua tg'è basigns. Surtot la drenascha dalla surfatscha dalla veia vign optimada. Igl ampren toc da chel tschancung cun ena lunghezza da radond 40 m duess neir franco an chel connex cun ena cuvreida d'asfalt d'ena rasada.

Costs da project

Igl costs per las lavours preveidas montan tenor la stema da costs a CHF 1'020'000.00 (veia: CHF 510'000.00; ava persa: CHF 170'000.00; electriciad: CHF 150'000.00; provedimaint d'ava: CHF 190'000.00). L'exactezza da costs monta a +/- 20%.

Las carascheias tenor igl index digls costs da construcziun digl Uffezi federal da statistica (regiun gronda Svizra orientala) anfignen la finiziun dalla construcziun n'èn betg calculadas ainten la stema da costs e pon neir fatg valeir.

Tractanda 4

Project d'investiziun «Renovaziun dalla veia communal Veia Barnagn a Savognin»: dumonda d'en credit d'object da CHF 440'000.00

Proposta dalla supranza communal	La supranza communal propona alla radunanza communal d'approvar igl credit da CHF 440'000.00 per renovar la Veia Barnagn a Savognin. La supranza communal vign a madem taimp incumbensada cun l'execuziun.
---	--

Recumandaziun dalla supranza communal	EA
--	-----------

Situaziun da partenza

La Veia Barnagn a Savognin scumainza scu sparteida dalla Veia Sandeillas avant la punt sur la Gelgia e magna an direcziun digl lai da far bogn, anavant an direcziun agl nord cun passar igl kiosk ed igl pumtrack e per lung dalla Gelgia dalla vart dretga anfignen tar la punt sur la Gelgia sen la veia agricola tgi magna a Riom. Igl aprem tschancung asfalto, dalla veia d'access anfignen tgi lai, è bagn an rap e na stò betg neir renovo. Siva dalla sparteida da chella veia d'access anfignen tar igl kiosk demossa la cuvreida dalla veia considerabels defects e per part è ella mianc ple avantmang. Er la drenascha dalla surfatscha dalla veia sur **la spatla** funcziunescha angal per part. Siva digl kiosk anfignen tar la punt sur la Gelgia tgi magna a Riom è la veia concepeida scu veia naturala cun cuvreida da gera. Tenor igl plan general d'avertura è la veia defineida sen l'antiera lunghezza scu veia agricola, cun excepziun digl aprem tschancung anfignen tar igl lai. Ultra digl taragn agricol equipescha la veia er la zona per stabilimaints ed implants publics tgi sa catta da tottas dus varts dalla veia anfignen siva digl pumtrack

Descripziun digl project

Igl project prevei da renovar la Veia Barnagn davent digl lai anfignen tar igl pumtrack d'ena lunghezza da 416 m. La veia vign schlargeda sen 3.00 m e vign fixada cun ena cuvreida d'ena stresa tgi porta/corva. Pinavant vignan amplifitgias l'illuminaziun dallas veias ed igl indrez digls beischels per la drenascha.

Igl sectour restant a partair digl pumtrack anfignen tar la punt cunter Riom vign renovo pi tard an cumbinaziun cun la sanaziun dallas veias da migliuraziun a Savognin.

Costs digl project

Igls costs per las lavours preveidas montan tenor stema da costs a CHF 440'000.00 (veia: CHF 394'000.00; ava persa: CHF 11'000.00; electricitad: CHF 35'000.00). L'exactadad digls costs monta a +/- 20%.

Las carascheias tenor index digls costs da construcziun digl Uffezi federal da statistica (regiun gronda Svizra orientala) anfignen la finiziun dalla construcziun n'èn betg calculadas ainten la stema da costs e pon neir fatg valeir.

Tractanda 5

Dumonda dalla Cadotsch Malergeschäft GmbH cun sedia a Savognin da cumprar ena surfatscha da taragn da 1'319 m2 ainten la zona d'industrieia «Punt» a Cunter, giu dalla parcella nr. 5048, an possess digl cumegn da Surses

Proposta dalla suprastanza communal	La suprastanza communal propona alla radunanza communal da lubeir alla Cadotsch Malergeschäft GmbH da cumprar ena surfatscha da taragn da 1'319 m2 ainten la zona d'industrieia «Punt» a Cunter, giu dalla parcella nr. 5048, per igl prietsch da CHF 98'925.00.
--	--

Recumandaziun dalla suprastanza communal	EA
---	-----------

Alexander Cadotsch, magnafatschenta ed associa dalla Cadotsch Malergeschäft GmbH ò l'intenziun da construeir ena nova halla da fabricaziun cun integrar en local da sprizzar, sen ena part dalla parcella nr. 5048 an possess digl cumegn ainten la zona d'industrieia Punt a Cunter. Igl è er previa da dar a tschains a terzas persungas. Per realisar la construcziun dumonda Alexander Cadotsch agl cumegn da pudeir acquistiar ena surfatscha da taragn da 1'319 m2 ainten la zona d'industrieia.

Per la compra da taragn ainten la zona d'industrieia veva la suprastanza communal fixo las cundiziuns generalas gio pi bod a caschung d'oters affars da compra. Igl petent na less betg cumprar l'antiera part restanta dalla parcella d'industrieia. An vista alla revisiun totala dalla planisaziun locala e l'angrondaneida dalla zona d'industrieia a La Gneida/Punt, preveida dalla suprastanza communal, pò neir tigneida anavos la part restanta da radond 510 m2. Per cass tgi l'angrondaneida dalla zona d'industrieia na vign betg realisada, stò neir stipulada la cundiziun aint igl contract da compra tgi la Cadotsch Malergeschäft GmbH stoptga cumprar pi tard la surfatscha restanta da 510 m2 per las mademas cundiziuns fixadas. Chegl cugl argumaint, tgi chella pitschna surfatscha na vess nign nez ple per igl cumegn.

La valeta commerciala dalla parcella ainten la zona d'industrieia monta tenor la stema uffiziala a CHF 50.00 per m2. La suprastanza ò fixo igl prietsch da compra sen $\frac{4}{5}$ dalla valeta commerciala, chegl vot deir CHF 40.00 per m2. Ultra digl prietsch per igl taragn vignan anc vetiers igls costs d'avertura da CHF 35.00 per m2, uscheia ò igl interessent da paer en prietsch total da CHF 75.00 per m2. Tar ena surfatscha da 1'319 m2 sa resulta damai en prietsch da compra da totalmaintg CHF 98'925.00.

Las taxas da notariat e register funsil, la taglia da midada da mang scu er eventuels costs da termaziun e da misiraziun digl geometer dalla misiraziun funsila paian las parteidas da contract mintgamai mez a mez.

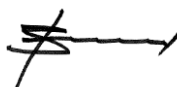
Igl petent è nia infurmo dallas cundiziuns e vo d'accord cun chellas.

Tinizong, igls 15 da schaner 2024

Per la suprastanza communal Surses:

Daniel Wasescha
Gemeindepräsident

Beat Jenal
Gemeindeschreiber

ANNEXA

Baurechtsvertrag conc. tractanda 2